

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گنجینه حریم خصوصی

در قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر

مؤلف: شیوا سرینئی فر

بیت

انتشارات بوتیا

سرشناسه: شریفی فر، شیوا، ۱۳۶۸ - عنوان و نام پدیدآور: گستره حریم خصوصی در حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر / مؤلف شیوا شریفی فر.

مشخصات نشر: کرمان: بوتیا، ۱۳۹۶. مشخصات ظاهری: ۱۴۳ ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۶۸۲-۳-۷

موضوع: حریم شخصی - امر به معروف و نهی از منکر - حقوق مدنی - قوانین و مقررات - ایران

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۸/۴۹۳ KMH

رده بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۴۸۲۴۵

انتشارات بوتیا

کرمان: خیابان شهید مصطفی خمین (۱)، حذفاصل کوچه ۵۹ و ۶۱.

گستره حریم خصوصی در قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر.

مؤلف: شیوا شریفی فر

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۹۶

چاپ و صحافی: بوتیا

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۶۸۲-۳-۷

«حق چاپ محفوظ است»

فهرست مطالب

درآمد..... ۷

فصل اول، مفهوم شناسی و نگاهی به آثار مرتبط

- بخش اول / مفاهیم تحقیق..... ۱۳
- مبحث اول / حریم خصوصی..... ۱۳
- گفتار اول / تعریف حریم..... ۱۳
- گفتار دوم / حریم حریم در فقه اسلامی..... ۱۴
- گفتار سوم / مفهوم حریم در حقوق..... ۱۶
- مبحث دوم / تعریف حریم خصوصی..... ۱۸
- گفتار اول / حریم خصوصی از لحاظ فقهی و حقوقی..... ۲۱
- گفتار دوم / مصادیق حریم خصوصی در نظام حقوقی اسلام..... ۲۸
- گفتار سوم / تقسیم بندی حریم خصوصی..... ۳۸
- بند اول / حریم خصوصی مادی..... ۳۸
- بند دوم / حریم خصوصی معنوی..... ۴۱
- مبحث سوم / امر به معروف و نهی از منکر..... ۴۴
- گفتار اول / تعریف امر به معروف و نهی از منکر..... ۴۵
- گفتار دوم / مبانی امر به معروف و نهی از منکر..... ۴۵
- گفتار سوم / نظرات فقها درباره امر به معروف و نهی از منکر..... ۵۳
- گفتار چهارم / شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر..... ۵۶
- بخش دوم / نگاهی به آثار مرتبط..... ۶۰

فصل دوم؛ بررسی قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر

- بخش اول / امر به معروف و نهی از منکر در قوانین جمهوری اسلامی ایران..... ۸۱
- مبحث اول / نقش نظارتی و انتقادی اصل هشتم قانون اساسی..... ۸۱
- مبحث دوم / راه‌های اعمال امر به معروف و نهی از منکر توسط مردم..... ۸۴
- گفتار اول / رسانه‌های گروهی و مطبوعات..... ۸۵
- گفتار دوم / احزاب و تشکیلات سیاسی..... ۸۶

- گفتار سوم / اجتماعات و راهپیمایی ها ۸۷
- مبحث سوم / نهادهای متولی امر به معروف و نهی از منکر در جمهوری اسلامی ۸۸
- مبحث چهارم / جایگاه امر به معروف و نهی از منکر در حقوق بین الملل ۸۹
- مبحث پنجم / قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر ۸۹
- بخش دوم / نظرات حقوقدانان در مورد قانون حمایت از آمران به معروف و ۱۰۲
- مبحث اول / تعیین حدود و اختیارات آمران به معروف و ناهیان از منکر ۱۰۲
- مبحث دوم / لزوم فرهنگ‌سازی در مورد قانون حمایت از آمران و ناهیان ۱۰۴
- مبحث سوم / لزوم تصویب قانون امر به معروف و نهی از منکر ۱۰۵
- مبحث چهارم / خلأهای موجود در قانون حمایت از آمران ۱۰۶
- فصل سوم: بررسی حقوقی قلمرو حریم خصوصی در قانون حمایت از آمران به

معروف و ناهیان از منکر

- مبحث اول / موارد تعرض به حریم خصوصی ۱۱۴
- گفتار اول / سرکشی به مکاتبات و مرسولات پستی ۱۱۴
- گفتار دوم / سرکشی به مکاتبات تلفنی ۱۱۶
- گفتار سوم / سرکشی به حساب بانکی ۱۱۷
- گفتار چهارم / بازرسی و تفتیش از منازل، اماکن خصوصی ۱۱۷
- گفتار پنجم / انتشار تصاویر متهم ۱۲۱

منابع و مآخذ

- منابع و مآخذ ۱۳۳

درآمد

حریم خصوصی به معنای محدوده خاص هر شخص است که دیگران نمی‌توانند در آن محدوده وارد شوند و یا متعرض آن گردند. حریم خصوصی می‌تواند در سطوح متعدد مورد توجه قرار گیرد. گاه مراد از حریم خصوصی سطح کاملاً شخصی آن است که حتی زن و فرزندان به عنوان نزدیک ترین اشخاص به وی نمی‌توانند به آن نزدیک شوند. گاه مراد از حریم خصوصی، بخشی از حوزه انسانی است که ارتباط با دیگران و جامعه ندارد. می‌توان از آزادی فکری، مذهبی، انتخاب اقامت، مکان، مکاتبات شخصی و مانند آن به عنوان حریم خصوصی افراد یاد کرد. حریم به مدنی آنچه از پیرامون خانه و عمارت که بدان متعلق باشد و مکانی که حمایت و دفاع از آن واجب است و خصوصی به معنای شخصی، داخلی و هرچه که زندگی خصوصی اشخاص را در نظر بگیرد به کار رفته است. از لحاظ حقوقی، حریم برگرفته از حرمت به معنای منع است؛ زیرا تعرض دیگران به حق صاحب حریم ممنوع است. بنابراین، حریم خصوصی به معنای مکان و محلی است که اختصاص به فرد داشته و دفاع از آن واجب است. تعرض نسبت به آن ممنوع می‌باشد.

حریم خصوصی به شکل حقوقی، سیاسی و اخلاقی می‌تواند مورد توجه قرار گیرد و از منظرهای مختلف می‌توان آن را تحلیل و تبیین کرد. در هر رویکردی قواعد و مباحث و مؤلفه‌های خاص خود را دارد. حریم خصوصی مفهوم سیالی است که ممکن است در جوامع و فرهنگ‌های مختلف، حد و مرزهای متغیری داشته باشد. حتی این مفهوم در مقایسه با نوع افرادی که در یک جامعه و با یک فرهنگ واحد در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند، متفاوت است.

در این نوشتار مقوله حریم خصوصی به عنوان یک موضوع و علم جداگانه بیش از پیش مورد کنکاش قرار می‌گیرد و از زمره حقوق بشر آورده شده‌است که پیشرفت روز افزون تکنولوژی‌های ارتباطی است که ورود به حریم‌های شخصی انسان‌ها را بسیار ساده‌تر و آسان‌تر از گذشته کرده و البته سرعت انتقال داده‌های شخصی دیگران و انتشار آن‌ها صدها و بلکه میلیون‌ها برابر شده است.

حریم خصوصی با امر به معروف و نهی از منکر ارتباط دارد که در این پژوهش به دنبال بررسی همین ارتباط و شناسایی قلمرو ورود آمران به معروف و ناهیان از منکر به حریم خصوصی افراد هستیم. از یک سو گفته می‌شود به دنبال واکاوی عیوب، گناهان و سرار شخصی دیگران نروید و از سویی دیگر دستور داده شده است که هر آنچه از دیگران می‌بینید اگر گناه است باید به او تذکر دهید و اگر عمل نیک است باید او را تشویق کنید. آیا سخن گفتن و امر و نهی نمودن در امور شخصی افراد یا حریم خصوصی تعارضی ندارد؟ در اسلام هیچ‌گاه اجازه داده نمی‌شود که کسی به جستجوی متاعات خصوصی افراد و یا افشای آن‌ها بپردازد. البته، اگر مسلمانی نقص و یا عیبی و یا گزافی را از فردی مشاهده کرد و یا به آن اطلاع پیدا نمود از باب وظیفه ای که جهت حمایت هم‌نوعان خود دارد، موظف به ارائه راه صواب و طریق صحیح به او است. اگر نمی‌گوید در کار دیگران فحص و جستجو کن بلکه می‌فرماید اگر به هر دلیل متوجه سرراه رفتن افراد اجتماع خود شدی، مکلف هستی تا چاه‌ها و پرتگاه‌های مزبور را برای آنان تبیین نمایی. شریعت مقدس اسلام نمی‌پذیرد که انسان‌ها در قبال یکدیگر بی تفاوت باشند، بلکه بالعکس هر فردی را به فراخور استعداد و توانائی اش در اصلاح جامعه و افراد، مسئول می‌داند. آری، چنین جامعه‌ای رشد خواهد کرد که همگان نسبت به یکدیگر احساس تکلیف نمایند و آنچه موجب صلاح و ترقی یکدیگر است بیان نمایند و از آنچه به سقوط و هبوط می‌انجامد تذکر دهند.

حریم خصوصی در نظام حقوقی اسلام مصادیق متعددی دارد از قبیل منع تجسس و تفحص، منع عیب‌جویی و افشای حقوق دیگران، منع ورود بدون اجازه به منازل دیگران، ممنوعیت استراق سمع و بصر و جلوگیری از تصرف در ملک دیگران. همه این موارد می‌تواند با فریضه امر به معروف و نهی از منکر در تعارض قرار گیرد که در این پژوهش به دنبال رفع همین ابهام در تعارض هستیم. چنانچه در ماده ۵ قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر مقرر می‌دارد که در اجرای امر به معروف و نهی از منکر نمی‌توان متعرض حیثیت، جان، مال، مسکن، شغل و حریم خصوصی و حقوق اشخاص گردید، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

تبصره - اماکنی که بدن تحریک‌ناپذیر در معرض دید عموم قرار می‌گیرند، مانند قسمت‌های مشترک آپارتمان‌ها، هتل‌ها، بیمارستان‌ها و نیز وسایل نقلیه مشمول حریم خصوصی نیست.

حریم خصوصی حقی تأیید شده در فوانی که نری و مدنی بوده و دارای قلمرو گسترده‌ای در جوامع بشری می‌باشد. از سوی دیگر پرداختن به فریضه واجبی همچون امر به معروف و نهی از منکر مستلزم ورود به برخی از قلمروهای حریم خصوصی افراد است و ایجاد نوعی تعارض می‌نماید. هدف این تحقیق، دستیابی به قلمرو امر به معروف و نهی از منکر نسبت به حریم خصوصی افراد است. همچنین روش تدوین این تحقیق به شیوه تحلیلی - توصیفی می‌باشد که طی آن دریافتیم که حریم خصوصی در نظام حقوقی اسلام مصادیق متعددی دارد؛ از قبیل: منع تجسس و تفحص، منع عیب‌جویی و افشای حقوق دیگران، منع ورود بدون اجازه به منازل دیگران، ممنوعیت استراق سمع و بصر و جلوگیری از تصرف در ملک دیگران. در نتیجه مطابق ماده ۵ قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر، این افراد تا جایی می‌توانند برای انجام این واجب دینی به حریم خصوصی

افراد وارد شوند که قانون تجویز نموده باشد و در غیر این صورت، متعرض به حریم خصوصی افراد محسوب شده و به عنوان مجرم تحت تعقیب قرار خواهند گرفت.

از آنجایی که مسئله رعایت حریم خصوصی با موضوع امر به معروف و نهی از منکر در بعضی موارد تعارض پیدا می‌کند، لذا ضرورت دارد تا در جهت حل این تعارض و رفع ابهامات موجود در قوانین پژوهش‌هایی از این دست صورت بگیرد. این نوشتار به دنبال این است که حدود و قلمرو حریم خصوصی را مقابل اصل امر به معروف و نهی از منکر در فقه و حقوق اسلامی تبیین و تشریح نماید.

شیوا شریفی‌فر

دی‌ماه ۱۳۹۶

www.ketaboo.ir